

ESTHER RÜTZOU & OLIVER STREICH

LUKA

og Den kulturelle rygsæk

DEN KULTURELLE
RYGSÆK

ESTHER RÜTZOU & OLIVER STREICH

LUKA

og Den kulturelle rygsæk

LUKA og Den kulturelle rygsæk

Tekst: Esther Rützou
Illustrationer: Oliver Streich
Grafik: Oliver Streich
1. oplag 2023
ISBN 978-87-974636-0-4

Udgiver: Faaborg-Midtfyn Kommune

© 2023 Faaborg-Midtfyn Kommune, Esther Rützou, Oliver Streich

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

Luka går i forårsSFO.
Men efter sommerferien skal
de alle sammen begynde i
børnehaveklassen.

Så går de rigtig i skole.

"Ved I, hvad I skal lære i skolen?" spørger Anne.

Aisha rækker fingeren op. "Vi skal lære at læse," siger hun.

"Og matematik," siger Luka og rækker også hånden op.

"Og engelsk," råber Harald. "Og – og – og natur og teknologi, og ..."

"Min storebror kan engelsk," siger Aisha.

Anne nikker. "Det er rigtigt. I skal lære at læse og regne og tale fremmede sprog, og I skal lære natur og teknologi – og så er der noget helt særligt, som I også skal!"

Anne holder en pause.

Luka kan mærke noget, der danser i maven. Hvad mon det er, som er så særligt?

"I skal også have Den kulturelle rygsæk," siger Anne.

Den kulturelle rygsæk?

"Ja, det betyder, at I skal prøve alle mulige forskellige slags kunst. Dans og teater og foto og ..."

"Og musik?" spørger Aisha.

"Også musik," siger Anne.

"Og film?" spørger Luka.

Anne nikker. "Alle mulige slags kunst. I skal have Den kulturelle rygsæk hvert eneste år, I går i skole."

"Også her i forårsSFO?" spørger Luka.

"Nej," siger Anne. "Ikke i forårsSFO.

Men når I begynder i børnehaveklassen, skal I have det første forløb i Den kulturelle rygsæk. Og så kommer der et nyt hvert år."

"Jeg vil gerne have det nu," siger Luka.

"Det lyder sjovt."

Lidt senere er forårsSFO forbi for i dag.
Far kommer og henter Luka.
"Far, ved du, hvad vi skal have i skolen?
Vi skal have Den kulturelle rygsæk!"
"Den kulturelle rygsæk? Hvad er det?"
spørger far.

"Anne siger, at det er dans og teater og
foto og den slags," siger Luka.
"Sådan noget havde vi ikke, dengang
jeg gik i skole," siger far. "Dengang
skulle vi bare lære at læse og skrive og
regne."
"Det skal vi også," siger Luka. "Men vi
skal også have Den kulturelle rygsæk."
Far nikker. "Det bliver sikkert sjovt,"
siger han. "Men tag nu din skoletaske.
Vi skal hjem."

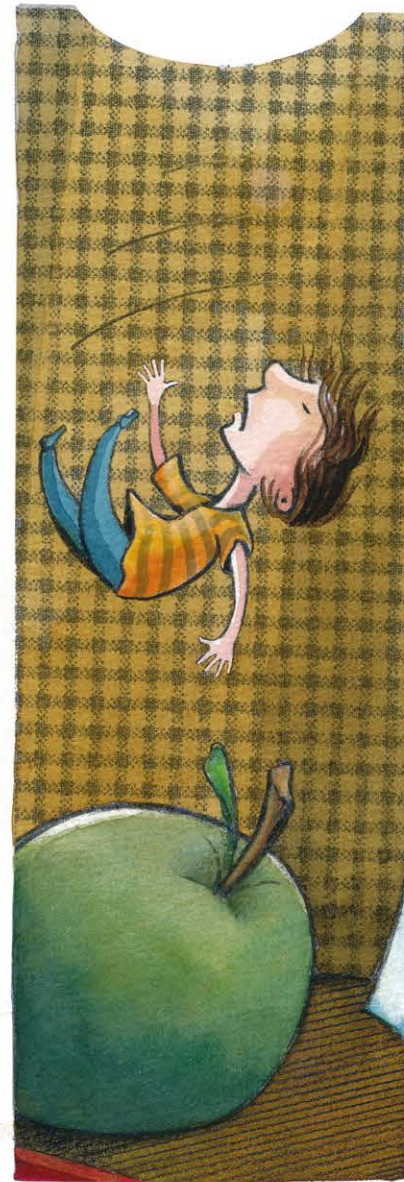
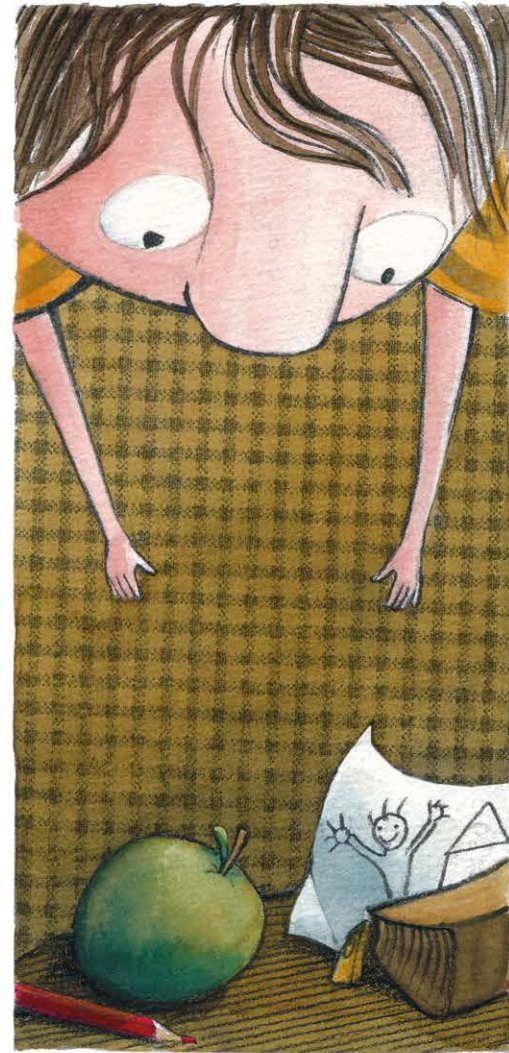

Luka tager sin skoletaske på ryggen.
På ryggen! Skoletasken er faktisk en
rygsæk.
Måske er det skoletasken, der er Den
kulturelle rygsæk?
Luka tager tasken af igen og kigger ned
i den.
Der ligger en sammenkrøllet tegning
og et penalhus og et æble, som Luka
har glemt at spise, og der – er der no-
get, der bevæger sig?

Luka stikker hele hovedet ned
i skoletasken.

Luka er landet nede i bunden af tasken.
Lige mellem penalhuset og æblet.
Men hvad er det, der er derovre i hjør-
net?
Det lyser.

Luka går nærmere.
Der er en dør nede i Lukas skoletaske.
Og gennem døren kan Luka se noget
lys, og noget der ligner en scene.
Luka skubber døren op og går ind.

Luka standser forbavset.

Så kan Luka se det. Havet er i virkeligheden noget, der er malet på en scene.

Og fisken er på en pind. Luka kan også se en hånd, der holder i pinden.

"Hvad laver du?" spørger han. "Jeg laver dukketeater," svarer dukkeføreren.

"Med fisk. Nu du alligevel er kommet for tidligt, kan du lige hjælpe mig. Tag den her. Nu skal du være dukkefører. Den skal svømme derhen – og derhen – og ... det skal se rigtigt ud."

"Jamen jeg har aldrig været dukkefører før. Jeg ved jo ikke, om jeg kan," siger Luka og kigger på hajen. Hajen kigger igen med rasende øjne.

"Nej," siger dukkeføreren. "Det ved du ikke, før du har prøvet."

"Men hvad nu, hvis jeg ikke kan," siger Luka.
"Hvis du ikke kan, så bider jeg dig," siger hajen.
"Hvis du ikke kan, så kan du sikkert noget andet," siger dukkeføreren.
"Men vi ved det ikke, før du prøver." Luka løfter hånden med hajen og begynder at bevæge den.
Det ser faktisk ud som om, den svømmer. Lidt i hvert fald.
"Se, det kunne du jo godt," siger dukkeføreren. "Så kan du tage trompetfisken og krabben og ..."

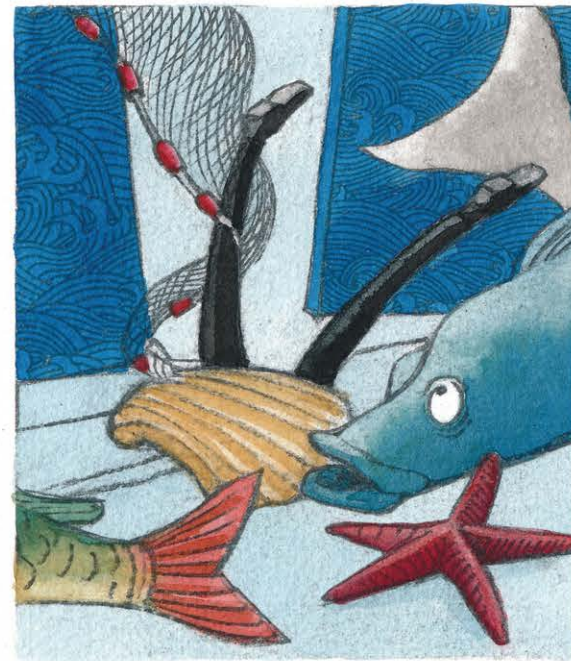
FAKTA Når man spiller teater, så lader man som om, man er en helt anden, end den man er. Det kalder man at spille en rolle. Man har bestemt på forhånd, hvad der skal ske, og hvad man skal sige. Dem, der spiller rollerne, kaldes for skuespillere. Det tøj, som skuespillerne har på, kalder man for et kostume. Det sted, skuespillerne spiller teater, hedder en scene. Man kan også spille dukketeater. Det er næsten det samme. Her er der bare ingen skuespillere. I stedet er der dukker. Der er selvfølgelig nogle mennesker, som bevæger dukkerne og taler for dem. Dem kalder man for dukkeførere eller dukkespillere. Du kan spille dukketeater med barbiefigurer eller med dine bamser – eller du kan lave dukker af genbrugsting.

"Luka, Luka, hvor er du?"
 Luka kan høre far råbe langt borte fra.
 Så lyder der et skrig og et bump.
 Far kommer trillende ind.
 "Luka, hvad laver du!"
 "Jeg spiller dukketeater," svarer Luka.
 "Det er rigtig sjovt."
 "Luka – du er faldet ned i din skoleta-
 ske! Kom her – så skal jeg hjælpe dig
 ud igen!" Far griber fat i Lukas arm.
 "Det er ikke en skoletaske. Det er en
 kulturel rygsæk," siger Luka.

"Ja, og Luka skal altså spille teater nu,"
 siger dukkeføreren.
 "Vrøvl!" Far hiver i Luka.
 Der ligger en musling på gulvet. Far
 kommer til at træde på den, og ...
 "Hjæælp!"
 Far falder bagover – lige ned i havet
 med fiskene.
 "Din torsk!" Dukkeføreren griber krab-
 ben og bider far i foden med den. "Du
 forurener jo havet. Væk med dig!"
 Far spræller for at komme op.

Det ene ben bliver viklet ind i et fiske-
 net og armen rammer et isbjerg, som
 begynder at vælte.
 "Nej, nu er det nok!" Dukkeføreren
 tager trompetfisk, som blæser en
 fanfare, og straks kommer to sværdfisk
 svømmende og begynder at fægte med
 far, mens hajen svømmer i cirkler rundt
 om ham. Luka griner. Det er det bedste
 dukketeater, han nogensinde har set.
 "Slip mig, lad være, av! Luka kom så
 her!"

Far får rystet krabben af foden og hiver Luka med sig
 hen mod en dør. "Tak for forestillingen," råber Luka til
 dukkeføreren, som allerede er i gang med at stille havet
 op igen.

"Velkommen til Kulturarv," siger guiden.

Far blinker med øjnene og kigger rundt. "Hvor er vi?"

"I er på museum. Her kan I se, hvordan man levede for mange, mange år siden. Kom med."

Guiden går forrest ind i det næste rum.

Der, midt i rummet, står der en bakke. En bakke!

"Har I en indendørs bakke?" spørger Luka.

"Ja," siger guiden. "Vi har en indendørs bakke. Og det er ikke bare en bakke.

Prøv at se, hvad der er på toppen."

Luka kigger. Deroppe, på toppen af bakken, ligger der nogle store sten.

"Det er en gravhøj," siger guiden. "For 5000 år siden begravede man folk i gravhøje."

Luka går forsigtigt nærmere. En gravhøj. "Ligger der en, der er begravet, inden i den?"

Guiden ler. "Du kan jo se efter," siger hun.

Luka begynder at klatre op ad gravhøjen. Nærmere og nærmere til stenene.

"Kan du se noget nede i gravhøjen?" spørger guiden.

Luka lægger sig på knæ. Er der noget inde mellem stenene. Jo – der! Det lyser hvidt.

"Er det knogler?"

"Prøv at mærke efter," siger guiden.

"Jeg ved ikke, om jeg tør," siger Luka.

"Ja, så finder du jo aldrig ud af, hvad det er."

Luka prøver at række hånden ned mod det hvide. Men det er, som om hånden bare ikke vil. "Vil du gøre det, far?"

Men far tør slet ikke klatre op på gravhøjen.

Luka sukker. "Så bliver jeg jo nødt til det."

FAKTA Det tager 10.000 timer at bygge en gravhøj. De ældste gravhøje er fra Bondestenalderen – de er ca. 5000 år gamle.

De er bygget med håndkraft. Man havde ingen maskiner. Stenene kan let veje 1 ton – der har været mange mennesker om at løfte dem på plads. De døde fik gaver med i graven. De fik de redskaber med, som de havde brugt, mens de levede, f.eks. en stenøkse eller lerskål. Nogle gange ofrede man gaver til guderne. Det kunne også være stenøkser, men de stenøkser var ikke brugt. De var lavet specielt til at være gaver, og de kunne være meget flotte.

Hånden kommer forsigtigt frem igen.
Nu – nu rører fingrene ved noget!

Ad, er det en knogle?
Næh. Det føles mere som en ...

"Det er jo bare en sten, der er sat på
en pind!"

"Nej," siger guiden. "Det er ikke
bare – det er nemlig en stenøkse.
Mærk efter. Den er helt skarp. Den
døde i graven brugte den til at fælde
træer med for 5000 år siden."
Luka løfter stenøkse op. Den er
tung.

"Kan jeg også fælde træer med
den?"

"Ja, det kan du godt. Den er
stadig skarp, selvom den er
5000 år gammel."

Luka prøver at svinge
stenøkse. Den rammer
en af de store sten med et
klonk.

Guiden griner. "Nu skal
vi videre. Vi skal ind i
mosen – der kan godt
være lidt uhyggeligt. Tør
I?"

"Ja," siger Luka.

"Nej," siger far. "Nu skal vi altså hjem.
Kom Luka."

FAKTA

Fynbomalerne er en gruppe malere fra Fyn – de fleste fra Faaborg området. De begyndte at male i slutningen af 1880'erne.

Fynbomalerne malede tingene, sådan som de så ud.

Hvis de malede en gade, hvor der var en vandpyt, så malede de vandpytten med på billedet. Og hvis de malede en buket blomster, så malede de også de blomster, som var lidt visne.

Fynbomalerne arbejdede meget med farverne. De ville gerne male, så man kunne se, hvordan lyset og vejret var, den dag billedet blev lavet.

Dengang Fynbomalerne begyndte at lave billeder, var der mange, som syntes, at billederne var grimme. Folk ville have pæne landskaber. De ville ikke se på billeder af vandpytter og visne blomster. Derfor kunne Fynbomalerne ikke få deres billeder ind på de fine museer. Men så byggede man bare et museum i Faaborg – særligt til Fynbomalerne.

Det hedder Faaborg Museum, og her kan du se mange af fynboernes billeder.

"Wow," siger Luka.

"Ja," siger far. "Det er nogle superflotte malerier. Se det der!"

"Og det der," siger Luka. "Gid jeg kunne male sådan."

"Det kan du da lære," siger kunstneren.

"Kan jeg?" Luka ser på manden. Han har en hvid kittel på og malerpletter overalt. "Ja da," siger kunstneren. "Du skal bare øve dig. Se, her er en pensel." Luka tager forsigtigt penslen. "Hvad skal jeg male?"

"Du skal male det, du ser," siger kunstneren.

"Altså – skal jeg male rummet her med alle malerierne i?"

"Ja – prøv!"

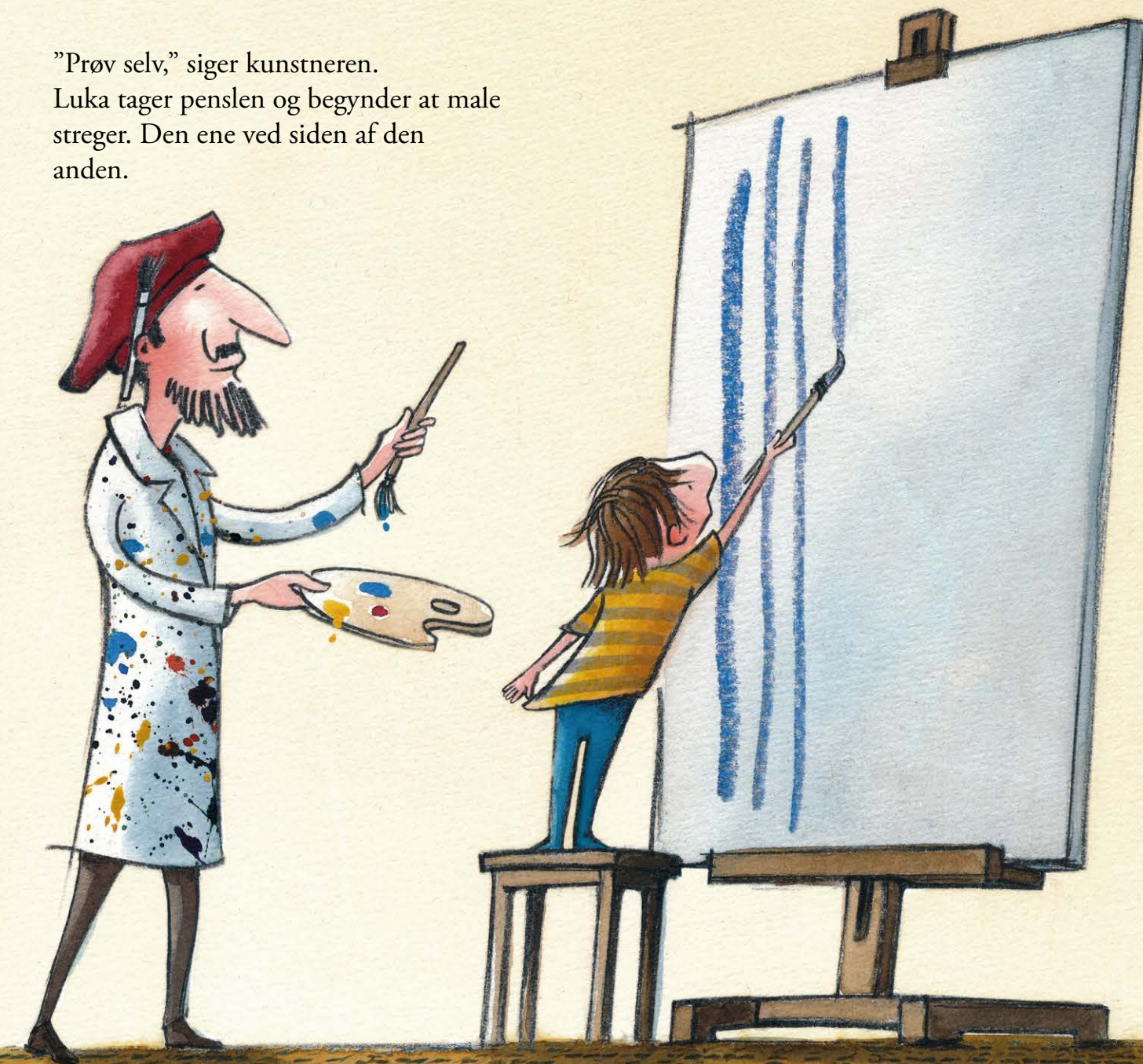
Luka dypper penslen i malingen og laver en streg på papiret. "Øv! Den bliver alt for tyk!"

"Men du kan gøre den tyndere, hvis du drejer penslen. Se her."

Kunstneren viser Luka, hvordan man kan lave forskellig tykkelse på stregerne bare ved at lave om på den måde, man holder penslen på.

"Prøv selv," siger kunstneren.

Luka tager penslen og begynder at male streger. Den ene ved siden af den anden.

"Luka – kom, vi skal videre," råber far.
"Ja ja". Luka laver en streg til. Den er fin og tynd.
"Luka – kom så! Nu går jeg i hvert fald ... Hjælp! Jeg kan ikke komme ud!" råber far.
"Hov – du har malet din far inde i et fængsel," siger kunstneren.

"Ja," siger Luka. "Far – stå stille! Du er blevet til et kunstværk!"
"Pjat", siger far. "Jeg vil gerne se på kunst. Men jeg vil ikke være kunst. Luk mig så ud!"
Men Luka synes, det er sjovt, at far er blevet til kunst, og maler en lås.

Pst! Tag den her. Så kan du male en nøgle og selv lukke dig ud.

"Øv," siger Luka. "Jeg kunne ellers godt lide mit fængselsbillede."
Men far har allerede malet en nøgle.
"Kunst er farligt," siger han. "Man kan blive fanget af det. Kom. Vi skal denne vej."

"Den vej?" spørger Luka.
"Ja," siger far og maler en dør på væggen.

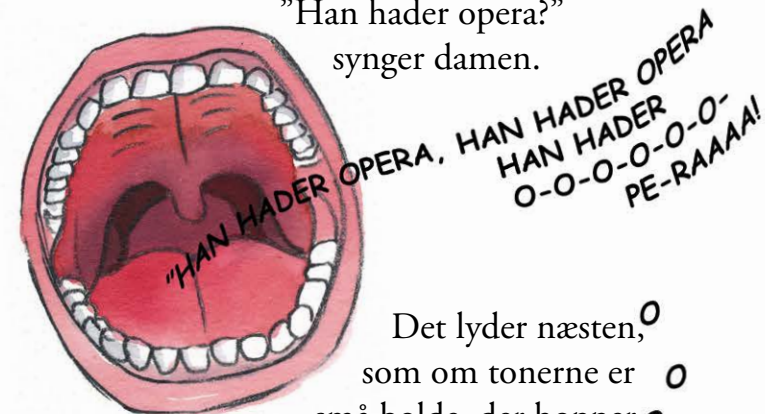
"Hvor er vi nu henne?" spørger Luka.

"Åh nej!" Far smækker hænderne op foran ørerne.

"Hvad siger han?" synger manden
"Han hader opera?" synger damen.

Det lyder næsten, som om tonerne er små bolde, der hopper op og ned, når damen synger. Og nu begynder manden også. "Haaa-deee-r oooooooo-pe-ra! hader o-pe-ra!" synger han. Meget dybt. Og så begynder de at synge sammen. Både damen og manden. Luka står helt stille og lytter. Det lyder flot.

FAKTA

En opera er et slags teaterstykke, hvor skuespillerne synger i stedet for at tale. I en opera kaldes skuespillerne for 'operasangere'. Operasangere laver mundhulen meget stor – de løfter ganen og sænker struben – ligesom du gør, hvis du spiser noget, der er for varmt. Når mundhulen er gjort stor, virker den ligesom en forstærker, og så kan operasangerne høres langt væk, selvom de ikke har mikrofon på.

"Kom. Vi skal ud herfra," siger far.
Men Luka kan slet ikke høre ham, fordi
sangerne synger så kraftigt.
"KOM SÅÅÅ!" Far råber.
Sangerne standser.
"Næh, hvor lød det godt," siger damen.
"Du har en flot stemme," siger man-
den.
"Hvem – mig?" Far ser helt forbløffet
ud.

"Ja," siger damen. "Jeg tror, du kan
blive sanger. Prøv igen!"
"Men jeg ved jo ikke, om jeg kan
synge," siger far genert.
"Hvis du ikke prøver, så finder du
aldrig ud af, om du kan," siger Luka.
"Det er nemlig rigtigt," nikker damen.
"Prøv engang – du sagde: kom så!"
"Øh ... kom så." Far næsten hvisker.
"Ja," siger manden. "Så fint. Og
nu med kraft på. Sådan her: KOM
SÅÅÅÅ!"
"KOM SÅÅÅ!" råber far. Eller – nej,
han råber ikke. Han synger!
"KOM SÅÅÅ!" Manden synger det en
tone højere
"Kom SÅÅÅÅ," gentager far.
Luka sætter sig ned. Sangerne har ret.
Far har faktisk en flot stemme.
Sangerne og far bliver ved med at
synge. Deres stemmer blander sig som
tre bånd af toner, der slynger sig rundt
om hinanden.
Luka kan se, at far smiler. Han kan vist
godt lide at synge.

"Tak for sangen," siger damen til sidst.
"Ja, tak for sangen – husk at blive ved
med at synge," siger manden.
"Ja – ja det skal jeg nok. Tak for – øh –
nå – men kom, Luka. Vi skal videre."
Far åbner døren til det næste rum.
"Hvor var du dygtig, far," siger Luka,
da de går videre.
Far smiler genert. "Nå, det ved jeg nu
ikke. Men det der opera er faktisk slet
ikke så tosset."

"Hvad snakker han om? hvad er det, vi skal?" spørger Luka.

"Det ved jeg ikke," siger far.

"Jo, vent – Anne har skrevet noget oppe i faktaboksen. Der står ... der står, at vi skal rappe!"

"Rappe? Hvordan gør man det?"

"Øh, øjeblik – man skal lave en tekst med rim. Og hvis man er rigtig god, kan man også rime med bogstavrim!"

Far kigger på Luka.

"Tror du, vi kan det?"

"Ja da," siger Luka.

"Du kunne jo synge.

Og jeg kunne male."

"Så kan vi også rime," siger far.

"Selvfølgelig kan I rime," siger rapperen, "det er let, som det er sagt.

Men først skal I ha' et rappernavn med både saft og kraft!"

Et rappernavn?

Luka ved præcis, hvad det skal være.

FAKTA

Et rap er en slags talesang. Rapperen siger teksten

rytmisk, ligesom når man synger, og teksten er fuld af rim. Hvis du skal rappe, skal du altså kunne rime.

To ord rimer, hvis de har den samme lyd, men begynder med forskellige bogstaver. Mand rimer på Sand og på Tand – det er kun M, S og T der er forskellige.

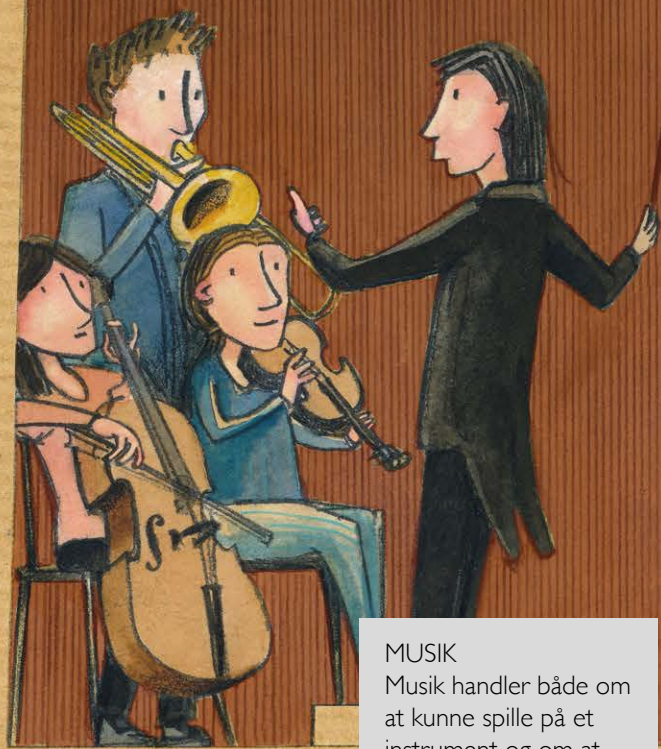
Man kan også lave bogstavrim. Så begynder ordene i sætningen med det samme bogstav. Feks.: Hannes Hund Hedder Holger.

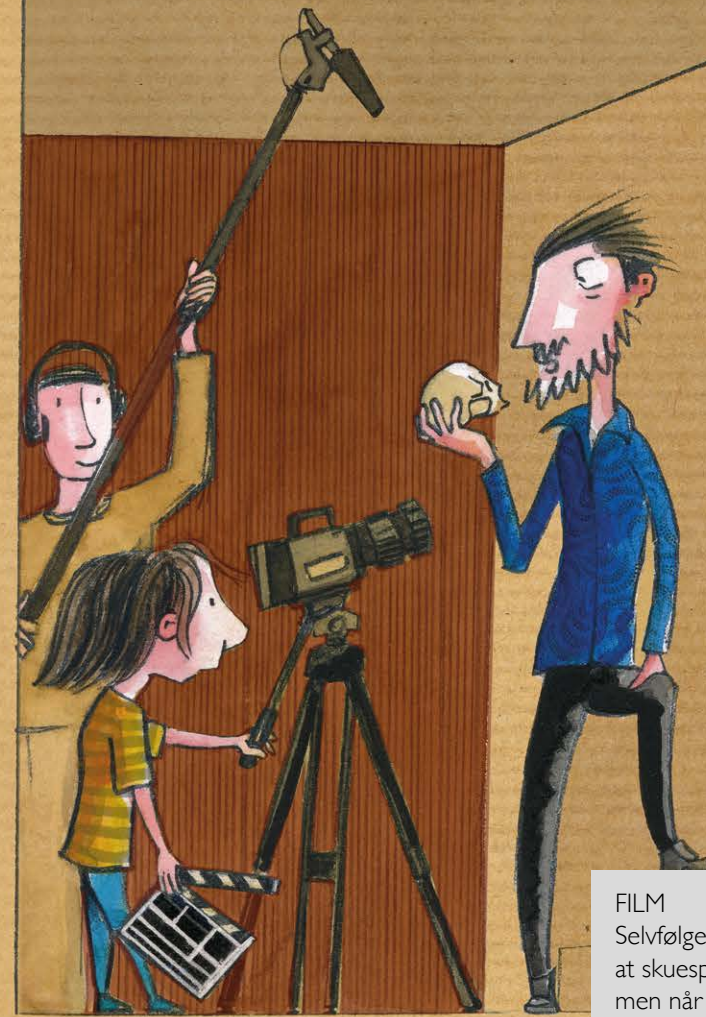

MUSIK
Musik handler både om at kunne spille på et instrument og om at kunne lytte til de andre, så det lyder godt, når man spiller sammen.

FILM
Selvfølgelig er det vigtigt, at skuespillerne er dygtige, men når du laver en film, er det lige så vigtigt, hvordan du filmer det, og hvordan du får lyset til at falde, og hvordan du laver lyden, og ...

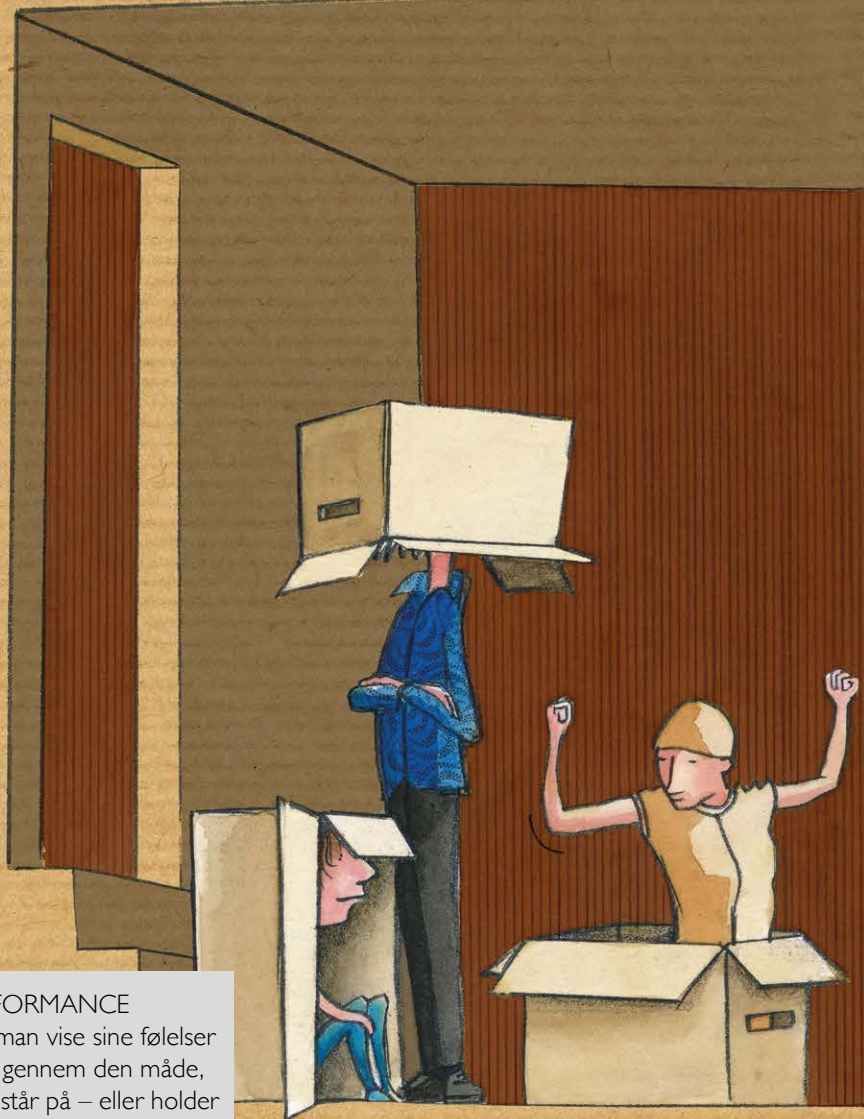

HÅNDVÆRK- OG DESIGN
Det er ikke lige meget, hvordan ting ser ud – eller hvad de er lavet af. Måske kan du bygge en stol af genbrugs-materialer, som er god at sidde på – eller hvad med en lampe?

**MODERNE DANS
OG UDTRYK**
Danserne bruger deres krop
til at fortælle en historie med
– samtidig med at de følger
musikken.

PERFORMANCE
Kan man vise sine følelser
bare gennem den måde,
man står på – eller holder
hovedet på? Ja – det er
noget af det, du lærer i
Performance.

FOTO-KUNST
Når du skal tage flotte
fotos, skal du både tænke
på, hvad der skal fotogra-
feres, og hvordan lys og
skygger falder.

”Altså, Luka, du skal huske at spise din frugt,” siger far. ”Det er jo derfor, du får den med. Hvordan kommer vi op til åbningen?”

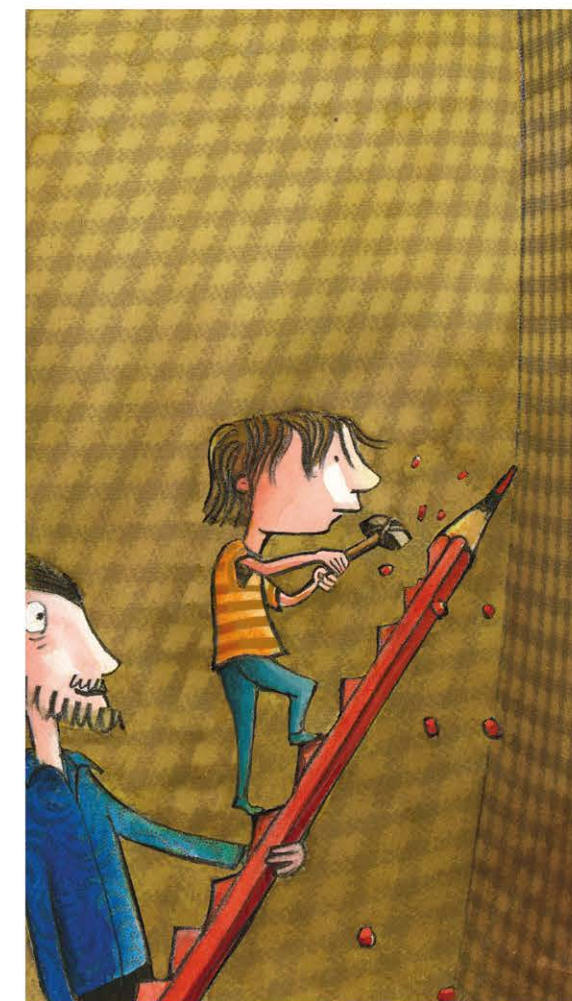
”Måske kan vi klatre op ad blyanten,” siger Luka.

Men blyanten er alt for glat.

”Pst!” Det er Anne. Hun står oppe i klassen og kigger ned i skoletasken på dem. ”Har du ikke et eller andet i din lomme, som du kan bruge, Luka?”

Luka føler efter.

Stenøksen!

”Se, hvad jeg kom til at tage med fra museet.”

”Luka, det er genialt,” siger far. ”Vi kan bygge med kulturarven. Prøv, om du kan hugge trin i blyanten.”

Lidt efter er far og Luka kommet op til toppen af blyanten. Men der er stadig langt op til kanten af tasken.

”Jeg har også en pensel. Jeg kan male trin med den,” siger Luka.

”Og jeg kan synge en høj tone,” siger far. ”DUUUH!”

Tonen er så høj, at Luka må bruge et af de danse-moves, han lærte i moderne dans for at komme op på den.

”Taske,” siger Luka. ”Klaske, flaske, maske.” Far griber rimene og sætter dem sammen i en rimkæde.

”Baske, daske, slaske, smaske,”
”Så er den lang nok!”

Far og Luka står inde i Lukas klasseværelse. På gulvet står Lukas skoletaske.
"Pyh," siger far. "Sikken en tur. Man lærer godt nok meget i skolen nu til dags."

"Skal vi ikke bare hoppe derned igen?" spørger Luka.
"Nej," siger far. "Nu skal vi hjem."
Luka sukker og tager skoletasken på ryggen. "Det var bare så sjovt. Jeg vil gerne prøve det en gang til."
"Det kommer du jo også til, for efter sommerferien skal du jo i 0. Og bagefter i 1. og i 2. og i 3. og hele vejen op til 10. klasse. Og så kommer du igennem hele 'Den kulturelle rygsæk' igen."

Nå ja. Efter sommerferien begynder
Luka i 0. klasse. Så skal han lære at læse
og skrive og regne og tale engelsk og
lave natur og teknologi og have
'Den kulturelle rygsæk'.
Det bliver sjovt.

Det er noget ganske særligt at gå i skole i Faaborg-Midtfyn. For hvert år fordyber vores skoleelever sig i forskellige kunstarter. Den kulturelle rygsæk dyrker nysgerrigheden, det vilde og det anderledes. Det, der inspirerer, forandrer og gør os klogere på os selv og verden. Forløbene i Den kulturelle rygsæk er udviklet i et tæt samarbejde mellem lærere og kulturaktører for at sikre, at det bedste fra begge verdener mødes og gror i undervisningen. Eleverne prøver kræfter med alt fra teater, sang og opera til billedkunst, moderne dans og designprocesser. I alt 11 forskellige undervisningsforløb, der består af flere delelementer, indgår i Den kulturelle rygsæk.

Læs mere her: rygsaek.fmk.dk

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

DEN KULTURELLE
RYGSEK